

MILJØstyrelsen
Miljøteknologi

28. maj 2010
J. nr. MST-147-00062
MST/san

GRUNDNØTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Kommissionens forslag til beslutning om revision af miljømærkekriterier for tildeling af EU-miljømærket, Blomsten, for produktgruppen *tekstilvaskemidler*.

Resume

Kommissionen har fremsendt forslag om reviderede miljømærkekriterier for produktgruppen tekstilvaskemidler. Forslaget er udarbejdet af en arbejdsgruppe, ledet af Danmark. Der er tale om 4. generation af miljømærkekriterier.

Produktgruppen indeholder kriterier for indhold af farlige og giftige stoffer, især i forhold til vandmiljøet. Blomstmærkede vaskemidler må ikke indeholde fosfat, og en række parfumer er udelukket pga. deres sensibiliserende effekt, og der stilles krav til produktets evne til at vaske rent.

Regeringen forventer at kunne stemme for forslaget.

1. Status

Kommissionen har den 18. maj 2010 fremsendt ovennævnte forslag. Forslaget har hjemmel i artikel 7 og 8 i Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) Nr. 66/2010 af 25. november 2009 om EU-miljømærket.

Nærværende beslutningsforslag indeholder forslag til kriterier for tildeling af EU's miljømærke til *tekstilvaskemidler*. Det er 4. generation af miljømærkekriterier, og der er i øjeblikket 25 licenser til miljømærkede tekstilvaskemidler i EU, heraf 3 i Danmark.

Forslaget skal til afstemning d. 3.-4. juni 2010 i Kommissionens forskriftudvalg for Blomsten.

Forskriftsudvalget træffer afgørelse efter forskriftsproceduren med kontrol beskrevet i art. 5a i Rådets afgørelse 1999/468/EF, som ændret ved Rådets afgørelse 2006/512 af 17. juli 2006, jf. art. 16, stk. 2 i miljømærke-forordningen. Hvis der i komiteen er kvalificeret flertal for forslaget, udsteder Kommissionen beslutningen, efter at Parlamentet har gennemført en legalitetskontrol af forslaget. Opnås der ikke kvalificeret flertal i komiteen, forelægger Kommissionen sagen for Rådet, og underretter samtidig Europa Parlamentet. Hvis der i Rådet er kvalificeret flertal imod forslaget, skal Kommissionen behandle sagen på ny. Vedtager Rådet forslaget med kvalificeret flertal eller udtaler Rådet sig ikke inden en frist på højst to måneder, kan Kommissionen udstede beslutningen, efter at Parlamentet har gennemført en legalitetskontrol af forslaget.

2. Formål og indhold

Nærværende beslutningsforslag indeholder forslag til kriterier for tildeling af EU's miljømærke til tekstilvaskemidler.

Kommissionen foreslår, at kriterierne gælder i otte år inden ny revision.

Formålet med kriterierne er at fremme vaskemidler:

- der er mindre belastende for vandmiljøet
- har et reduceret indhold af farlige stoffer
- og hvis vaskeevne er blevet testet.

Produktgruppen omfatter vaskemidler (inklusive flydende vaskemidler) til *almindelig tøjvask* (alle typer tekstiler ved forskellig temperatur, hvid og kulørt vask), og *finvaskemidler* (særlige sarte tekstiler såsom uld og silke mm.).

Som noget nyt er *pletfjernere* og *skyllemidler* inkluderet i produktgruppen.

Kriterier til beskyttelse af miljøet

Følgende parametre reguleres især i kriterierne: kemikalieforbrug (max mængde), kritisk fortyndingsvolumen (påvirkning af vandmiljøet), nedbrydelighed af de kemiske stoffer, emballage og forbrugerinformation.

Det **totale kemikalieforbrug** reguleres for at fremme kompakte vaskemidler.

Kritisk fortyndingsvolumen. På baggrund af de indgående stoffers giftighed over for vandmiljøet (akvatisk økotoksitet) udregnes produktets kritiske fortyndingsvolumen (påvirkning af vandmiljøet). Det kritiske fortyndingsvolumen samler således bl.a. giftighed og nedbrydelighed i en og samme værdi, og gør det muligt at sammenligne to produkters miljøpåvirkning.

Værdien afhænger af om produktet er til almindelig tøjvask, er et finvaskemiddel, en pletfjerner eller et skyllemiddel.

Nedbrydelighed. Der stilles krav til de indgående stoffers nedbrydelighed, således at der tillades små mængder (4-6% afhængig af type af vaskemiddel) af stoffer der ikke er nedbrydelige i vandmiljøet under aerobe forhold (ilt til stede) eller anaerobe forhold (ilt ikke til stede, typisk i bundsedynter).

Iflg. EU lovgivningen skal alle vaskeaktive stoffer (*tensider*) være nedbrydelige under aerobe forhold, men dette kriterium omfatter også nedbrydelighed af øvrige organiske stoffer i produktet, under såvel aerobe og anaerobe forhold.

Regulerede stoffer og blandinger. Kriterierne tillader ikke brugen af fosfater, alkyl phenol ethoxylater (APEO'er) og afledte stoffer heraf, nitro- og polycykliske muskoler, EDTA og NTA.

Som en konsekvens af den reviderede forordning for EU-Blomsten (nr. 66/2010) stilles der nu en række basiskrav således, at produktet ikke må tilsættes stoffer eller blandinger, der (på tidspunktet for licensudstedelse) kan klassificeres som giftige, kræftfremkaldende, mutagene eller reproduktionsstoksiske i kategorierne I-III (CMR I-III), sensibiliserende eller miljøfarlige. Desuden udelukkes stoffer, der i EU's REACH lovgivnings artikel 57, defineres som *særligt problematiske stoffer* (SVHC). Koncentrationsgrænsen er 0,01%.

Kommissionen har mulighed for at afvige fra disse basiskrav, såfremt det teknisk set ikke er muligt, at erstatte stofferne, og Kommissionens forslag afviger på følgende områder og tillader brugen af:

Tensider, der er klassificeret som meget giftige for vandmiljøet (R50) må anvendes. Tensider er de vaskeaktive stoffer i vaskemidler, og virker ved at emulgere/opløse fedt, så det kan opblandes i vaskevandet. Samme virkning har tensider også på levende celler, der i høj grad består af fedt. Det er blevet vurderet, at så længe et R50-klassificeret tensid ikke samtidig er klassificeret som havende langvarig effekt i vandmiljøet (R53), så vil tensidet blive nedbrudt hurtigt. Den faktiske mængde af R50 klassificerede tensider reguleres i øvrigt også af parameteren "Kritisk fortyndingsvolumen" (se ovenfor). Tensider, klassificeret som R50, er også tilladt at anvende i de nuværende kriterier.

Enzymer og katalysatorer (til koldt vandsvaskemidler) undtages fra kravet, der udelukker stoffer med sensibiliserende effekt, idet disse typisk er klassificeret som sensibiliserende. Endelig undtages parfumer, der er klassificeret som R52-53 (skadelig for vandmiljøet, kan forårsage uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet).

For parfumer gælder det særligt, at der ikke må anvendes parfumer (uanset deres klassificering), der skal *deklarerer* på produktet ifølge EU's forordning om vaske- og rengøringsmidler (nr. 648/2004). Koncentrationsgrænsen i miljømærkekriterierne er 0,010%.

Anvendte konserveringsmidler til konservering af produktet skal overholde de generelle krav som andre ingredienser.

Biocidaktivstoffer med henblik på at opnå en desinficerende (antimikrobiel) virkning af vaskemidlet er ikke tilladt at anvende i produktet, med undtagelse af biocidaktivstof(fer), der er opført i bilag I A (lavrisiko biocidprodukter) i Biociddirektivet (98/8/EF), og som er blevet godkendt specifikt til brug i vaskemidler.

Emballage. Kravene gælder kun primæremballagen (den emballage som varen sælges til forbrugeren i). Emballagens vægt i forhold til indhold skal overholde krav der sikre så lidt emballageforbrug som muligt. Anvendes der over 80% genbrugsmateriale til emballage er emballagen undtaget fra ovenstående krav.

Plastikemballage må ikke indeholde de ftalater, der er udelukket i EU's legetøjsdirektiv. Det er ftalaterne: DEHP, BBP, DBP, DNOP, DINP og DIDP.

Kriterier for vaskeevne. Vaskemidlerne skal opfylde kravene i EU-miljømærkets test for vaskeevne. Dette sikrer, at produktet som minimum har en vaskeevne som er på linie med gennemsnittet af markedet. Hvis det fremhæves, at produktet er et koldvandsvaskemiddel (vasker ved 20 grader celsius), så skal produktet også være testet til at vaske rent ved 20 grader celsius.

Kriterier for information til forbrugerne. Produktemballagerne skal indeholde en række oplysninger til forbrugeren om miljøvenlig adfærd i forbindelse med tøjvask, herunder også korrekt dosering.

3. Nærhedsprincippet og proportionalitetsprincippet

Kommissionen har ikke redegjort herfor. Da forslaget ligger indenfor gældende fællesskabslovgivning, vurderes det, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

4. Forslagets konsekvenser for Danmark

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Miljømærkeordningen er frivillig. Forslaget medfører derfor ingen lovgivningsmæssige konsekvenser for Danmark.

Økonomiske konsekvenser

Miljømærkeordningen er frivillig, hvorfor forslaget ikke forventes at medføre konsekvenser for stat, regioner, kommuner eller erhvervsliv.

Miljømæssige konsekvenser

Kommissionen redegør ikke herfor, men det vurderes, at forslaget påvirker beskyttelsesniveauet positivt i EU, da miljømærkekriterierne i henhold til forordningen skal ligge i den bedste 10-20% bedste del af markedet i EU.

5. Høring

Kommissionens endelige forslag har været sendt til orientering i Danmarks Miljømærkenævn fra 19. maj 2010.

Et rammenotat har været i høring i EU-specialudvalget for Miljø med frist til onsdag den 26. maj 2010 kl. 12.

Der er indkommet høringssvar fra Det Økologiske Råd (DØR), der overordnet finder, at det ikke er nok at kriterierne er miljømæssigt "fornuftige kompromisser" og praktisk anvendelige, men at det også er meget vigtigt at produkter, der skal sælges ved hjælp af Blomsten reelt kan markedsføres. Herunder særligt i forhold til hvad produktet i hvert fald ikke indeholder, da det i høj grad er væsentligt for forbrugernes præferencer på markedet. DØR mener ikke, at Kommissionens kriterieudkast tager tilstrækkelig hensyn til dette forhold, da der mangler modet til klart at sige fra overfor specifikke ingredienser, og dermed give forbrugerne et klart valg, der også kan kommunikerer.

DØR finder overordnet, at miljømærkede vaskemidler ikke må kunne tilsættes nanoingredienser som fx nano-sølv. Efter DØR's vurdering er der betydelige usikkerhedsmomenter ved nano-materialer, der reelt ikke reguleres, hvilket i særdeleshed gør det nødvendigt at sikre, at de ikke findes i miljømærkede produkter. DØR er opmærksomme på den indirekte regulering, der ligger i forslaget, men den giver ikke forbrugerne nogen reel sikkerhed og vil ikke nødvendigvis forhindre at der fremover kan bruges fx nano-sølv i miljømærkede vaskemidler.

Fsva. tensider finder DØR grundlæggende, at det er tåbeligt at tillade stoffer, der ikke har ændret karakter og som tidligere var forbudt som fx LAS, men at det er fornuftigt at kigge på nedbrydeligheden af alle ingredienser i produktet, men tensider i miljømærkede produkter bør være nedbrydelige både under aerobe og anaerobe forhold og må ikke være klassificeret som R50.

Fsva. parfumestoffer kan DØR varmt tilslutte sig den foreslåede position ifht. parfumestoffer og fastholdelsen af basiskravene til miljømærkede produkter på dette område.

Herudover er der ikke indkommet høringssvar.

6. Forhandlingssituationen

Revisionen af kriterierne har været ledet af det danske miljømærkesekretariat, Miljømærkning Danmark. Særlige vigtige diskussioner har været:

- **Udvidelsen af produktgruppen** til også at omfatte skyllemidler og pletfjerner. Det er blevet argumenteret, at disse produkttyper er unødvendige, men omvendt er det markeder, hvor der stadigvæk er et stort salg. Miljømærkekriterier for disse områder kan være med til at mindske miljøbelastningen fra brugen af disse produkter.

- Værdien af det **kritiske fortyndingsvolumen** for et miljømærket vaskemiddel. Der er tale om en beregnet/teoretisk påvirkning af vandmiljøet, der gør det muligt at sammenligne forskellige products miljøpåvirkning. De fastsatte værdier er strammet i forhold til gældende kriterier, og er fundet ud fra forskellige produkter på det europæiske marked. En markedsundersøgelse viser, at de nordiske produkter typisk klarer værdien, mens de sydeuropæiske produkter har meget svært ved at overholde kravet.

- **Nedbrydelighed af ingredienser.** Som noget nyt er der indført krav til nedbrydelighed af alle typer af ingredienser, således at der tillades en mindre mængde ingredienser (4-6% af produktet), der ikke er hhv. nedbrydelige under aerobe (ilttrige) eller anaerobe (iltfrie) forhold i vandmiljøet. De gældende kriterier har kun haft krav om, at de vaskeaktive stoffer (tensider) skal være nedbrydelige under anaerobe forhold. I Kommissionens forslag er dette krav nu fraveget til fordel for et nyt og generelt krav om reduktion af alle stoffer i vaskemidlet, der ikke er nedbrydelige under både aerobe eller anaerobe forhold.

Konkret betyder det, at tensider som LAS (lineær alkylbenzen sulphonater) nu tillades. For ti år siden var der stor debat om brugen af LAS, og miljømærkekriterierne har i en årrække udelukket de ikke-anaerobt nedbrydelige tensider som LAS. Med ændringen af kriterierne omfattes i endnu hø-

jere grad alle ikke-anaerobt nedbrydelige stoffer i et miljømærket vaskepulver, herunder parfumer, kompleksdannere, farve, optisk hvidt mm. Markedsundersøgelsen viser, at generelt kan de nordiske produkter overholde dette kriterium, mens sydeuropæiske lande har flere produkter, der skal ændres.

- **Regulerede stoffer.** Fosfat er udelukket efter ønske fra en lang række lande idet landene selv har eller ønsker at regulere fosfat i rengørings- og vaskemidler.

Der har været diskussion om parfumer overhovedet skulle tillades i et miljømærket produkt. Især sydeuropæiske lande har fremført, at parfumefri produkter (næsten) ikke findes i disse lande, og at der er et markedskrav om parfumeret produkter. Kravet er nu endt med, at de særligt sensibiliserende (allergene) parfumestoffer (indtil nu 26), der iflg. gældende lovgivning skal deklareres på produkterne ikke må være i et miljømærket tekstilvaskemiddel. Derudover er det ikke tilladt at anvende andre parfumer, der er klassificerede som sensibiliserende ved indånding (R42) eller ved hudkontakt (R43).

Arbejdsgruppen har diskuteret tilsætning af biocidaktivstoffer med henblik på at kunne opnå en desinficerende (antimikrobiel) virkning af vaskemidlet. Det kunne f.eks. være nanosølv eller lignende for at give en desinficerende virkning i produktet. Der er sparsomme oplysninger om brugen, og Kommissionen har ikke ønsket at udelukke brugen af biocidprodukter, men foreslår i stedet, at der kun må anvendes biocidaktivstoffer, der er godkendt til brug i de såkaldte lavrisiko biocidprodukter, jf. Biociddirektivet, bilag IA. Og kun såfremt biocidaktivstoffet er godkendt til brug i vaskemidler. I øjeblikket er der kun ét aktiv stof, CO₂, der er opført på bilag IA. Kommissionen har haft samme fremgangsmåde for andre produktgrupper de seneste år.

- **Emballage.** En del lande har ønsket pvc-fri emballage, og mange vaskemiddelproducenter har tilkendegivet, at der ikke anvendes pvc i emballagen. Kommissionen har ikke fundet det rimeligt at udelukke pvc som materiale. Til gengæld er alle typisk anvendte ftalater ikke tilladte at bruge.

7. Dansk holdning

Den danske regering forventer at kunne stemme for forslaget. Danmark finder det relevant at kriterierne er blevet strammet, f.eks. kravet til kritisk fortyndingsvolumen, indholdet af ikke-nedbrydelige stoffer og udelukkelsen af en række kendte problematiske parfumer, og vil lægge vægt på at disse krav ikke svækkes.

Særligt vigtigt må fremhæves de basiskrav som er en konsekvens af Blomstens reviderede forordning (66/2010). Disse krav har ikke været en del af de deciderede forhandlinger i arbejdsgruppen, da Blomstens forordning først trådte i kraft 19. februar 2010. Fremover må der til miljømærkede produkter/artikler ikke tilsættes stoffer, der bl.a. kan klassificeres som giftige, CMR kategori I-III og miljøfarlige. Samtidig udelukkes stoffer, der i henhold til EU's kemikalielovgivning, REACH (artikel 57), kan defineres som *særligt problematiske stoffer* (SVHC'er). Kommissionen har mulighed for at afvige fra disse regler og gør det også i disse kriterier, som omtalt i afsnittet Formål og indhold.

Danmark var med til at indføre disse basiskrav som grundstammen i miljømærkekriterierne fremover. Danmark var også kritisk overfor Kommissionens mulighed for at afvige fra basiskravet, og mener at sådanne afvigelser skal reserveres til de tilfælde, hvor det ikke er teknisk muligt at substituere et givent stof, og hvor stoffet er vigtigt for produktets funktion.

Danmark lægger afgørende vægt på, at der ikke kommer Kommissionsafvigelser i forhold til Blomstens forordning med hensyn til CMR-stoffer. Danmark lægger endvidere vægt på, at begrænse yderligere Kommissionsafvigelser i forhold til forordningen. Danmark kan acceptere de foreslåede afvigelser for enzymer og katalysatorer, idet disse er vigtige for vaskemidlets funktion, idet enzymer gør det muligt at lave kompakte og effektive vaskemidler og katalysatorer er nødvendige for, at enzymerne også virker i koldvandsprodukter.

Danmark vil arbejde for, at afvigelsen for parfumer (R52-53 klassificerede) fjernes, idet det er dansk opfattelse, at parfumer ikke er vigtige for vaskemidlets funktion, der er at vaske rent, og ikke afgive duft.

Danmark støtter udvidelsen af produktgruppen til også at omfatte skyllemiddel og pletfjernere. Det er produkter, der anvendes mere og mere. Danmark vil i den forbindelse arbejde for, at der ikke tillades brug af parfumer i disse produkter, idet skyllemidlets tekniske funktion er at reducere statisk elektricitet i kunstfibre og ikke give vasketøjet en duft.

Danmark har udtrykt betænkelighed ved at fravige kravet om tensiders anaerobe nedbrydelighed. Der har været et stort pres i arbejdsgruppen, og Kommissionen har ikke ønsket at opretholde dette krav. Til gengæld må det konstateres, at det generelle krav om nedbrydelighed (under såvel aerobe som anaerobe forhold) af alle indgående stoffer i miljømærket tekstilvaskemidler, vil have en større positiv miljøeffekt.

Danmark vil stadigvæk arbejde for, at der indarbejdes strammere krav til de ikke-anaerobt nedbrydelige tensider, ved f.eks. at fastsætte en selvstændig koncentrationsgrænse for tensiderne.

Kommissionens forslag tillader brugen af lavrisikobiocidprodukter, jf. Biociddirektivet. Det er dansk holdning, at biocidprodukter skal begrænses mest muligt i forbrugerprodukter. Forslaget forventes ikke at få nogen betydning de første mange år, men Danmark arbejder fortsat for, at miljømærkede produkter ikke indeholder biocidprodukter af nogen art.

Blomstens kriterier er sammenlignelige med det Nordiske miljømærke, Svanens kriterier. Svanen begrænser også indholdet af farlige og giftige stoffer, herunder også parfumer. Svanen stiller, som Blomsten, krav til indholdet af aerobe og anaerobe stoffer, men har dertil også en maksimumgrænse for indholdet af ikke-anaerobt nedbrydelige tensider (ca. 0,1%).

Kommissionen angiver i sit endelige forslag, at kriterierne skal gælde i otte år fra vedtagelsen. Danmark vil gerne høre Kommissionens argumenter for en så lang periode før revision, da miljømærkekriterier normalt revideres indenfor 5 år. Danmark vil arbejde for at kriterierne skal revideres indenfor 5 år.